

0-1b Ideas about natural and cosmic phenomena of the Sotlo.
Knowledge

1. Letsatsi bare le thlolexile Bolobedu xa Motsatsi, ngwaxa tsatsi le fisa kudu pula e sane ka thswanelo ba tlare kxosi Motsatsi o xaketse, o tla re bolaya ka phiso, dithsaba tsa Leboa tsa Basotho di tla yo loba kxosi Motsatsi ka dikxomo xore a ba fe pula. Kxosi Motsatsi ke yena yo a tsebexang xore o nesa pula; le letsatsi a ka le ~~mmi~~ emisa. Ngwedi, dinaledi, bare di dirilwe ke kxobe. Motho le yena o bitswa motho wa Kxobe sa Boloko. Ke xore o dirilwe ke Modimo, a mo kxoba, byalo ka basimane xe ba kxoba mmopa, xore ba tle ba kxone xo bopa dikxomo. Xo kxoba mmopa ke xo o thapiisa o setse o epilwe, wa sudubiwa, wa hlakanthsele tswa le metse, ~~waxkx~~ wa seke wa e ba manyerenyere, wa thswarexa, wa kxona xo bopexa botse. (Manyere-nyere = boleta ba xo isa seretseng) Xe kxwedi xe e nna ya thulama bare ye thsolotse bolwetsi, kare ya se thulame bare e rwele bolwetsi. Kxwedi ye nngwe le ye nngweye na le bolwetsi bya yona.
2. Fa xongwe batho ba bolawa ke mefikela kamoka, ba e thimudisana ka difola. Fa xongwe batho ba hothlole ka bontsi. Fa xongwe batho ba rengwe ke dihloxo. Ke ona malwetsi a kxwedi e nngwe le ye nngwe. Naledi ye e tsebexaxo kudoku Naledi ya mosela. Eatisa xo supa lehu la kxosi e kxolo naxeng ye nngwe, le xe e le lehu la motho yo moxolo. Maina a dinaledi ke maa kxale, pudi tse ditona le tse dithsadi, dithutlwa tse ditona le tse thsadi, sele-mela, kxoxa masexo, sekxopetsane, ~~waxkx~~ naledi ya masa le naledi ya mosela. Mâakxale ke naledi tsa xore xe di tswile tsa bolaya bothalabya naxa kamoka. Xe di tswa bohlabela dire panyepanyê, di phadima di subela, mme metse a dinoka le a ka metsexeng a a kxathle e sale e re ke letlapa. Batho ba xaloxe e sale e le ba ba sethla, dipudi tsa dithotwane di hwe le dirolê, dibyalo e sale e le tse dinthso dire ~~waxkx~~ swii. Ke moka lehlabula le fedile. Batho ba sepela ba feela mamina na a masesesane a phefo. Ba ba se naxo dikobo ba phela ka xo nnela mollo, ba o robalele.

5. Xe letšatší xoba ngwedi di tsene leratading xa ba di ilele. Bailela sefako. Xe ba ilela ke xore ba hlwa ba sa leme bare xe le ka lema ka bokxola bya sefakô se tla tla ~~mmmm~~ se boya. Xona le diilâ tše dintší. Seila sa xe batho ba sa thlwe ba na le modiro, ka ba ka la se se direxilexo. Tšatší le naka e tšwaxo xoba mââkxale banna ba tsoxa xo e bona e sa le bošexo. Ba ba rataxo boroko ba tsoxa ba botšwa xore mââkxale o letše a ~~mmmmmm~~ tšwile. Lexadima le a thšabexa kudu rena bathong ba baso. Ka xobane le na le ~~mmmm~~'kotsi ya polao. Xona le maxadima a xo betha a mabedi. Le lengwe lexadima ba le bitšá xore ke ~~mm~~ nonyana, lona le itia dihlare tše di telele mo xo nnaxo dikxakxale tše ditala. Kxakxale ke sepaapaa sa bašimane e hwang, xo šale ba ba šupyana, ba šale ba ntlotša ka ntsoko, ntsoku nthlabana. Xe kxakxale e namela se iša hloxo xodimo lefase, ka kodu ye tala.
6. Lexadima le rata xo e ratha kudu. Lexadima la xo itia dihlare le bitšwa tladi. Le bitšwa tladi ya marathangthang, ka xore e itiya ere thyathyathya! Xe ba ikana bare ka tladi ya marathangthang, ke xore motho yo a ikannexo ka tladi o ~~ym~~ ya rereša, xe a bolela maaka a sa rereše, tladi e tla e mo thlathlamôla. Batho ba bantší ba dumela taba ye, bare ke nnete. Xona le tladi enngwe e bitšwa tladi-mothwana. Yona tladi yeo ke ya xo dira ke batho. Ba a itaka ka ditaka tše ~~mmmm~~ dithšweu, ba ithlama ka dilo tša bo bona, ba tšea selepe, xe pula etla x bare ba a fofa ba ya xodimo, ba ~~mmmm~~; xopotše motho yo ba mo thloilexo, le yo ikelexo a xwa elana le bona, xe lere bai, o ipata nalo a foloxa, a feta a kebetela kebetela monna yo a mo thloilexo le ba lapa la xaxe, a thsuma dintlo ka serumula, ya e ba jabere jabere, motho a tlwa selepe. O ba teta ka maraxo a selepe ba sa mmone a ba ifaditše mahlo.
7. (jaberejabere = ke xe ba lla) Monna yo wa tladi-mothwana o apara mokxophana, a itaka ka dihlare tše dithšweu a šala ele yo mo sethla are ~~mmmm~~ hobo! Xe a feditše mošomo wa xaxe wa polao o ya nokeng xoba moxobeng a yo thlapa ditaka a boela xaxabo.

Tladi ya nonyana xe e bolaile kxomo e katela mešwang ka marapong, ~~tindimath~~ tladi-mothwana yona ~~xxxxxax~~ xa e katele meswang marapong. Batho ba baso ba a ichereletša tlading yeo ya batho ya tladi-mothwana, ba tšea dithupa tša meretlwa ba di fotla ka sehlare sa lexadima, ba thlomela kwa sethloweng sa ntlo ye nngwe le ye nngwe. Xe tladi-mothwana e ka tla yare e ya ratha, dithupana tšela di fetoxa marumo tša mophuleletša mafathlanyana aa. O tla jore pharakxathla, awela fase, a nama a hwile. Ba bangwe ba sepela ka dihlare tša xo koba lexadima. Xe lere bai le le boxale, le fathla mahlo, ba khupa sehlare, bare nthowa! ~~Nnaxara~~ Nnaxara utswa

8. Xe lere xape bai ore nthowa! Nna xa ra utswa. O thswa mare a thlakane le sehlare a leba-nthša le lexadima. Lexadima le tla x nama le ile, le ka se hlwe lexadima ka matla le medumo ye methata e tla sobelela kxolekxole. Batho ba bangwe ba kxona xo koba pula ya fetela pele le xe ele pula ya sefako ba kxona xo e koba. Le xe a sa rate batho, e le ngaka a ka no e koba: Modumo wa pula o xalefišwa ke lexadima, xe e duma fela e sare thatha-thatha! Xa re e thšabe. Xe re bona molalatladi re tseba xore pula e tla feta. Molalatladi o na le mebalabala yohle. Xe ele molalatladi xa o šiiše. Le xona basotho xa ba na taba le molalatladi. Pula yona ke ya kxoši ya mabu, e lobiwa mošate ka dikxomo xe e sane. Dikxoši tše di tsebexaxo xore dina le pula ke Bo-~~Mmaleboxo~~, le ~~Motšatši~~ Motšatši. Ke tšona dikolotuma tša pula. Xaxolo Motšatši ke yena yo a tsebaxo xo xo neša pula. Pula e nešwa ke moroka, o bitšwa moroko-a-pula.
9. Moroka-a-pula ke ngaka e ~~kxak~~ kxolo ya xo tseba xo neša pula. Pula xe e sa ne letona le lengwe le lengwe le nthša kxomo la iša kxošing, kxoši ya bitša moroka, moroka a a xa lešakana, a ba a dira kxorwana, a bea pitša ye kxolo ka lešakeng ya dihlare, moroka ke yena yo a tsenaxo ka lešakeng a le tee, are ke a kxothleletša! Kxothleletša ene, e nele Makobe, le Rantlapela a mapitipiti a Mmasenkiti e mo sekeletše.
- Ha teke teke! Ha teke teke! O kxapha se se swana sethitho mo xare

xa letšatši la sexabaloa. Mo xongwe ba ya mabitleng a dikxoši, ba rwele mabyalwa le meetse, ba thšela meetse mo lebitleng la kxoši ye kxolo bare kamoka pula! pula! pula!

Le ntšu la lehlabula le tele. Ke yona thapelo. Motšatši xe a tsebexa ka xore o tseba xo neša pula ke xore o dula Bopedi.

Bopedi ke xona fa xo ~~ixm~~ tšwelaxo pula ya meetse a maphorôro.

Le xona Motšatši o na le dingaka tše dikxolo bo-matwe-twe.

10. Ba ba kxonaxo xo iphetoša ditau, le xe e le thata, xoba lefsika. Batho bare ba kxona xo neša pula. Pula ena mo xo senaxo dilo tše mpe. Xe pula e sane kxoši e bitša pitso, yare thlolang dišexo tša kxoši.

Dišexo ke mabitla a batho. Xo rongwa mphatho o mongwe wa batho ba masoxana xore ba ete ba thlola mabitla a batho ba ba tsoxaxo ba hwile. Xe ba ka humana lethšobana mo lebitleng, ba tla tseba xore o ya tsoxa, ba ~~mp~~ apeya meetse ka pitša, ba a thšela ka moletyaneng, mphukudi o tla re tswii, tswii, a lla, o tla nama a e hwa. Fa xongwe ba bešele fša mphukudi ba mo rwalšlšlê dikxong, ba mo rathathele. Fa xongwe pula e xanthšwa ke basadi ba xo boya tsela, ba epele mo batho ba sa tsebexo. Ba bitša ngaka ya dikxaxara ya laola ya nthša motho wa xo xanthša pula. Xe ele mosadi a sa rate xo ba bonthša mo a fithlilexo, ba a mo tsirimetša monwana ka letswana ya ba ya šala e e le xo matala.

11. Bare re re bonthše mo o fihlilexo moso! Le xe e le mosadi wa yo mongwe, ~~mongw~~ mong wa xaxe a ka se mo lwele. O tla ba a ba bonthša mo a fihlilexo madi a pelexô ya xaxwe. O lebanthšwa le letšatši la mo nongosetša phatla ye. O tla ba a bolela.

Didiba tše dingwe tša xo sephše di na le mmamohahwe; le dinoka mo di sa phšeng. Mmamohahwe ke noxa ya meetse e kxolo, e dira metse a mantši. Xa e bonwe sefahloxo, e ka no bonwa lephêthê fela, le;hethe la yana le sexwa ke dingaka, la hlakanthša le dihlaire lephethe leuwe, a alafa batho ka lona. Xe motho a ka bona sefahloxo sa mmamohahwe, o tla bona nto e kxolo, e tlabo e mošolela, mo xongwe o tla kwa lehu la motho wa xabo.

Ser 284.

K34/12

Sediba sa phethle, Sediba ~~xxx~~ saxa ~~Mathekxa~~, Sediba sa Moxoši, ~~xxxx~~ sedibasa thaba ya Ngako di na le bo mmamoha-hwe.

Didiba tša bo mmamohahwe dia rerelelwa xe ba ya xo tšona. Xo rerele ke xo bolela pele ba sa lebile sediba xore xe Mmamohahwe a le xona a tloxe.

12. Sediba sa Bolepe, le Sediba sa Bohlapathšweni dina le Bommamohahwe.

Didibeng tše ba a rerêlêla, xe ba rerelelâ bare : Re a nwa Bolepe Bolepeletša molomo, ba xa kxoši ntsoxothlwana batho babo moriti a thaba, babo Morapa a Mangana, Thotse ya xa Mmaphuti, Moteku a xo tswala ke morwedi a Mapotse. Axe Borwa, boulaula matlakala, le tlanwa kae, xo nwewa metse a Bolepe, Mmamohahwe a name a tloxe.

Sediba sa ~~xxxx~~ Bolepe se mo thabeng ya Moxoši, metse a sediba se ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ a foloxa mo thabeng, ke maswana, xa a na leraxa, a tšwa mo ~~xxxx~~ mafsikeng, le sona sediba sa ~~xx~~ Bohlapathšweni mo thabeng ya Tsôxe, xa se phše, le sonase a rerelelwâ. Xe ba sa rerelelela ba tla hwetša mmamohahwe a nwele metse kamoka, sediba se omile, mo xongwe mmamohahwe a le ka sedibeng. Bare lephethe la mmamohahwe le swana le kobo e nthso. Xe motho a humane kobo ya mmamohahwe a sa fšexe, o bea sexô mo lephetheng, xo tla tšwa metse a maswana; are xo kxelela a tlatša le moraxo a se xadimele, a nama a kinyakinya a ya xae. Noxaye ya metse e sepela ka phefo ~~xxx~~ xe e huduxela xongwe, le mehuhwane ye e rexo ke ya pula. Xe e huduxile sedibeng, se tla nama sa e phša.

13. Mollo o thlolexile le batho. Batho ba xeso ba thsekxa mollo ka dithatana, e nngwe thatana ke thsêkxâ, ye nngwe e dirwa moletyana mo thsêkxâ e tla tsena xona. Xe ba thsêkxâ bare nthso ya mollo ka mehla re ja ka wena nthso ya mollo. Ba thubela sešo sa xo oma mo fase xore manyela a mollo a wele mo xo sona, o tle o sware kapela. Lefase, dithaba, dinoka, le mâthsâ di dirilwe ke kxôbê. Kxôbê ke Môhlôdi wa tšohle. Kxôbê ~~xxxx~~ ke Modimo. Xe bare ke kxôbê kexore o di kxôbilê. Xo kxôbâ, ke xe motho a tšea mmôpa xoba letsôpâ a le kxôbâ, a ~~xxxx~~ thšela metse xore

le hlakane le metse e be motaxa xoba mmôpa. Xe e le motâxâ xoba letsopâ, le ka dira selo se motho a se ratang le xe ele pitša xoba motšexa. Ka fao kxôbê o di kxôbilê ke xore o di bopile. Thaba ya Moxoši xa e šupiwe ka monwana, e šupiwa ka letswele. Thaba ye bare e na le medimo, xe motho a ka e šupa ka monwana o tla kudupana xo tee le seatla. Xe motho a ka namela thaba ye, a ka se fm fihle nthloraneng o tla timela mo tswapong la thaba.

14. Xe a timetše o tla xakwa ke tselaya xo boela moraxo, a xakanexa, a ba a phirimelwa mo tswapong la thaba. Xe a robetše fa o tla bona maxobe a tla le dišebo, o tla ja ase di fetše. Xe a ngwatha boxobe bo a thibana, x xe a šeba ka mafsi a a thibana o tla kxona a bonthšwa tsela ka xosasa. A ka se hlwe are ke namela ka bona moe mo e felaxo. Batho ba bantši ba šetše ba timetše ba lala mothabeng; le ba bašweuba mehleng yeno ba lekile xo namela, ba timela. Medimo ye e bolelwaxo ke dikxoši tše di bolokilwexo kxaufsile thaba ye, mme ba sa robale boroko. Thaba ye e kxaufsi le mabitla a dikxoši mo ba rexo ke Sefabadimong. Xa xona o tee e a tsebaxo mo e felaxo thaba yeo. Thaba ye nngwe ye e fšexišaxo ke ya xa Mathekxa, bare xona le thlâthlâ dimaboya, lekoto laxaxwe ere ke kutu ya morula, mmele o wa xaxwe ke boya fela, o nna fa thabeng yeo. Le xona xo na le morula o o sa topiwexo, wa xo bolela.
15. Xe motho are ke topa morula ôô, o re ntese. Motho a thšabe. Xona le semane mo thabeng ye, mamepo a sona a kaka bophaphathi ba tafola, e le makhura fela; matodi a diğose. Sêmanê ke nose tša thaba; xa di huduxe mo thabeng. Sediba le sona se xona sa xo rerelelwâ. ~~kaxxâ~~ Le xônâ xona le k lebitla la kxoši kraufsi le thaba. Mollo xa wa dumelelwa xo xotšwa fa mabyanyeng a maxolo, le xona mollo xa wa dumelelwa xo ralošwa. Bana ba bangwe bašetše ba thsumile dintlo ba o raloša, bare ba fiša maxotlo mo maboteng. Dintlo tša xo seyê xodimo ke tšona tša xo thsungwa ke bana, batho ba saile mašemong.

Mello ya sebešo sa madikana xa e tingwe e lala e tuka. Le mello ya mabyale le yona xa e time e lala e tuka bošexo kamoka e be bosê tšatši le hlabe. Ka xobane ba lala ba robaletše mollo; ba lala naxeng. Mollo wa xo apea maxobe o ya tima, ba o tima ka metse. Dihlare tša xo swana 'Ye mebilo xa di orwe ka xore ba beile metse ka ona le mokxalo.

16. Ke tšona tše ba beilexo dikokwana tša metse ka tšona. Xe batho ba ora mollo ba a iphara kxaufsi le mollo xore o ba tsene marapong, xe e le banna xoba bašimane ba a kotama, ba nna ka dinanathlâ. Basadi ba a ingatetša dirope tša šala di le ntle. Bathoba xo rata mollo ba ba ba tšwe dipalê mo mmeleng. Dipalê ke xo baboxa e sexo xa xo swa, ere ke xe motho a tšwile dišo, fela e le dišo tša xo baboxâ. Batho ba xo tšwa dipalê ke ba tšenaxo mollo manngwetla. (Manngwetla = xo tsena mollo kudu.)
- Xona le mello ya mehuta e meraro, ke mollo wa basadi wa xo apeya, ke mollo wa kxoro wa banna le mollo wa banna le basadi wa meja. Dirumula di ka no tšewa xo dira mollo o mongwe. Xa di xa netšwe. Xe ba tšea mollo ba tšea ka dirumula le ~~xm~~ xe e le maxala. Ba xokolela maxala mo lengetaneng xe ba se na lengetana ba tšea ka serumula. Mollo wa naxa wa xo koba tau le ona o xona. Ba betša tau ka dirumula xe etla kxaufsi. Xo thwe tau xe e kxomi-lwe ke ~~xm~~ serumula e tla tuka.
17. Banna le bašimane ba nnela mollo kwa ~~x~~ kxorong, ba dula bohle xo tee kamoka, banna xa ba dule wa bona mollo ba le tee. Basadi ba nnela mollo wa bona ka xae le banenyana. Banenyana ba dira wa bona mollo xe ba apeiša. Xe ba apeiša ba tšea difela ba disetla, le ditloo-marapo ba di hlakauthša. Ba apea kwa naxeng. Ba tšea dipitša ba yo apea kwa naxeng. Ba kxetha batho ba barexo ke bana ba bona, xore ba tle ba ba thsolêlê dithlaku. Tšatši leuwe dijo e tla jo ba nyabanyaba, ya e ba tše dintši. Bangwe ba tla botšwiša, bangwe ba se butšwiše dijo tša bona.
- Xe ba yo thsola, ba thsolela dirotong, ba tla ba thsolela, batho baba kxethilexo xore ke bona bana ba bona. Basimane Basitsana ba yo apea felo xo tee, tšatši leuwe, ba motse kamoka.

END S. 286